

24.10.2024.

Trebamo napraviti snažan preokret u smanjenju straha građana od kamera i povećanju povjerenja

Foto: Unsplash

Hrvatsko društvo se izrazito loše odnosi prema javnoj površini i javnom zajedničkom prostoru bilo da se radi o parkiralištima, parkovima, odlagalištima otpada, zgradama, smatra Marko Sikirica, dopredsjednik za tehničku zaštitu Hrvatskog ceha zaštitara.

Marko Sikirica

Kaže da obično vrijednosni sud o nečemu donosimo uspoređujući stvari. Razgovarajući tako o privatnim stvarima kao što su auto ili vlastiti stan poprilično ćemo se brinuti o osobnoj sigurnosti, redovitom servisiranju ili renoviranju stana, popravku nesigurnog automobila, kupnji novog automobila s ugrađenim tehnološkim elementima koji povećavaju osobnu sigurnost, a s druge strane od javnih vlasti ćemo isto tako očekivati takvu istu sigurnost u javnom zajedničkom prostoru - javnoj površini.

Disperzirana odgovornost

„Ipak, vrlo ćemo brzo potpuno zanemariti te usporedbe jer je odgovornost disperzirana, odnosno rijetko ili malo vidimo u tome vlastitu odgovornost ili načine kako bi to mogli pokušati kvalitetnije prevenirati, a još ako se radi o primjeni neke nove tehnologije koja 'obrađuje' naše osobne podatke onda lakše iz straha od privatnosti u konačnici prihvatimo vandalizam i destrukciju, a uvijek je tu i izgovor 'zato plaćamo poreze da bi netko u lokalnoj samoupravi i javnoj upravi nešto po tom pitanju radio', objašnjava Sikirica. Postavlja se pitanje kakve

su posljedice? One su svakako višestruke u vidu smanjenja kvalitete života, zapuštenih parkova, neuređenih parkirališta s jedne strane, a s druge s aspekta sigurnosti može doći do povećanja kriminala i osjećaja nesigurnosti. Uz to, imamo i negativni utjecaj na vizualni dojam mjesta i identitet zajednice što će se prije ili kasnije odraziti i na turizam i općenito privlačnost zajednice. Kada je o ekološkom aspektu riječ, loša briga o otpadu utječe na ekologiju i zdravlje ljudi.

„Ključna stvar za uspješno projektiranje, upravljanje i održavanje javne imovine, infrastrukture i prostora je povjerenje javnosti u pametnu tehnologiju, javne službe sigurnosti i zaštite, te profesionalne, educirane i certificirane djelatnike iz segmenta gospodarstva“, kaže Sikirica.

Europski odbor za zaštitu podataka nam govori da videonadzor nije nužno potreban ako postoje druga sredstva s pomoću kojih je moguće ostvariti temeljnu svrhu kojoj težimo, odnosno propituje opravdanost upotrebe videonadzora kao sredstva zaštite u odnosu na druge manje invazivne metode zaštite koje ne utječu na privatnost korisnika odnosno osoba snimljenih u šticienom prostoru. U protivnom prijeti opasnost da promijenimo kulturne norme, što bi moglo dovesti do prihvaćanja nedostatka privatnosti kao općenite polazišne točke.

„Osobno smatram da ne trebamo čekati, odnosno da već poprilično kasnimo za mnogim razvijenijim državama i gradovima. Naravno, ne mislim da trebamo početi postavljati kamere na svakom kutu ulice ili parka, ali smatram da trebamo početi razmišljati o planskom i strukturnom podizanju razine sigurnosti javnih prostora i površina korištenjem tehnologije“, kaže Sikirica.

„Dolazimo do trileme što je važnije, imati tehnologiju i AI koja mijenja svijet na etičan i siguran način ili zgrnuti bogatstvo dok je svijet opčinjen najnovijim tehnološkim trendovima AI-a ili odustati i prihvatiti destrukciju pod normalno“, postavlja pitanje Sikirica te daje i odgovor: „Za mene to nije trilema, jer smatram da bi svaki profesionalac među nama trebao prije svega konstruktivno razmišljati u sigurnosti o primjeni tehnologije i AI-a na etičan i siguran način, uključujući zaštitu osobnih podataka. Jedino integrirani pristup može pomoći u izgradnji povjerenja građana, organizacija i institucija te osigurati da napredak u tehnologiji i općenita sigurnost idu ruku pod ruku s poštovanjem privatnosti i zaštite osobnih podataka“.

Sikirica tumači da odgovornost i posljedice često ovise o društvenim normama, zakonima i institucijama: „A onda za još veći disbalans postali smo vrlo laki na obaraču pozivajući se na GDPR, odnosno opću uredbu o zaštiti podataka, bez da smo je pročitali i razumjeli, bez da smo analizirali sve elemente same uredbe i međusobno do kraja dogovorili strategiju suradnje svih sudionika i sektora javne sigurnosti imovine i građana, odnosno lokalne samouprave, javnih službi policije, agencije za zaštitu osobnih podataka, predstavnika struke i gospodarskog privatnog sektora koji se bave područjem sigurnosti i zaštite bilo fizičke ili tehničke. GDPR time poprima u javnosti karakteristike neke babaroge koja dovodi do straha i nesporazuma u društvu bez dubljeg razumijevanja i analize, komunikacije i suradnje dionika“.

Ravnoteža između općenite sigurnosti i zaštite ljudi primjenom tehnologije i zaštite osobnih podataka

„Činjenica je da raznim medijskim dezinformacijama i krivim informacijama banaliziramo opću građansku populaciju o tome kakve su zakonske odredbe, tko je regulator za koje područje, postoji li jedan ili više regulatora, spominjemo pretjerano ugrožavanje osobnih podataka pozivajući se na razne reality showove kao Big Brother kako bi proizveli što veći efekt 'kruha i igara', odnosno zastrašivanja, umjesto da se fokusiramo na bitno i pomognemo građanima u razumijevanju zaštite osobnih podataka, ali i provedbi mjera zaštite njihove osobne sigurnosti primjenom tehnologije na ispravan način, nadzirane od strane regulatora i provedive od strane profesionalaca“, kaže Sikirica. .

Kako bi se smanjile negativne percepcije i poboljšalo razumijevanje ravnoteže između općenite sigurnosti i zaštite ljudi primjenom tehnologije i zaštite osobnih podataka potrebno je poduzeti jače korake prema osiguranju i dostupnosti edukacije, transparentnosti komunikacije o ciljevima, pravilima i očekivanjima, poticanje kontinuirane suradnje između dionika a sve s ciljem razvijanja smjernica i strategija koje odražavaju različite interese te proaktivno prilagođavaju prakse i politike.

„Skloni smo zanemarivati činjenicu da su javni prostori i samo prostorno uređenje nekada bili planirani, projektirani i izvođeni planski, prateći neku strukturu i kvalitetu. Da bi to usporedili, ne trebamo ići daleko, npr. do jedne Nizozemske koja je po meni osobno na vrhu piramide po ravnoteži prostornog uređenja, možemo samo usporediti na Google mapu kako su se zagrebački urbani prostori planirali u 20. stoljeću, a kako se planiraju u 21. stoljeću. Dobar su kontrastni primjer toga naselja Srednjaci i Jarun planirana i izgrađena u 20. stoljeću, i s druge strane naselja Vrbani III i Špansko-Oranice planirani i izgrađeni u 21. stoljeću. Već na prvi pogled možemo vidjeti razlike u planiranju, projektiranju i arhitekturi na makro razini, s prostorima s više zelenih površina, manje betonskih površina, većih razmaka između zgrada, manjeg broja i manje katova zgrada, planskog rasporeda škola, parkova i ostalog. Zašto je to bitno? Pa bitno je da dobijete malo širu sliku zašto osobno smatram da bi tehnička zaštita trebala biti dijelom poslova prostornog uređenja i gradnje“, pojašnjava Sikirica.

Pretjeranoj izgradnji prostora doprinijela je politika i interesne skupine u cilju kratkoročnog pokretanja gospodarstva, možda i s razlogom u razdoblju nakon rata, ali s druge strane skloni smo kao društvo skretanju iz jednog ekstrema u drugi pa tako često neke normativne i standardizacijske elemente kao što su planiranje, projektiranje, nadzor i slične regulativne mjere pokušavamo omalovažavati, izbjegavati, zanemarivati u fazi gradnje i prostornog uređenja, preskakati u vidu odrade posla bez projekta ili traženje jeftinog rješenja ili čak i „besplatnih“ projekata.

Sve to dovodi do loše percepcije infrastrukturnih i tehničkih projekata uz generiranje loše kvalitete izvođenja, ponavljanja izvođenja, van troškovničke radove i ostale probleme iz segmenta arhitekture, građenja, prostornog uređenja i inženjerskih djelatnosti, a samim time i neadekvatne zaštite opće sigurnosti građana, a niti sigurnosti zaštite njihovih osobnih podataka.

„Dok svi sudionici cijelog procesa ne preuzmu svaki svoj dio odgovornosti ne možemo očekivati neke dramatične promjene. Kako bismo to promijenili moramo kao društvo i organizacije zajedno napraviti nekoliko konkretnih koraka prema unaprjeđenju ravnoteže između opće sigurnosti i zaštite osobnih podataka, kao što su poboljšanja ravnoteže opće sigurnosti i zaštite osobnih podataka; razvijanje zajedničkih programa edukacije o regulativama (zaštite podataka, sigurnosti, gradnje); transparentnost komunikacije dakle jasnije i dostupnije informiranje, redovito obavješćavanje o promjenama politika te u konačnici poticanje suradnje između javnih institucija, privatnog sektora, stručnjaka za sigurnost i zaštite podataka, inženjera, arhitekata i predstavnika civilnog društva. Razvoj smjernica i strategija i njihovo proaktivno prilagođavanje praksi te transparentno i proaktivno provođenje zakonskog prava i kaznenih odredbi javnog reda i mira se podrazumijevaju“, tumači Sikirica.

Dobra zakonska regulativa

„Hoće li nas brinuti zaštita osobnih podataka kada već bude kasno u planiranju provedbe višeg stupnja sigurnosti i tehničke zaštite javnih prostora, a ponajprije zaštite djece i moramo li čekati prve otmice kao što smo nespremni čekali prvi oružani napad u centru Zagreba?“, pita se Sikirica. Hrvatska po njemu ima poprilično dobru zakonsku regulativu za koju mu je žao da politika možda i više ne prezentira prema drugim članicama EU koji imaju sve veće probleme u održavanju visokih razina sigurnosti privatne zaštite i sve više razmišljaju o integraciji privatne zaštite.

Ministarstvo unutarnjih poslova u zajedničkoj suradnji sa strukom donijelo je niz kvalitetnih propisa i pravila koji osiguravaju kvalitetnu provedbu projekata privatne i tehničke zaštite kroz izrade prosudbe ugroženosti, kategorizacije objekata i površina po elementima rizika i izrade projektne dokumentacije. Tako se, prije ugradnje elemenata, konstrukcija, uređaja te sustava tehničke zaštite za svaki šticeeni objekt, prostor ili površinu izrađuje se prosudba ugroženosti kojom će se provesti kategorizacija šticeenog objekta, prostora ili površine, na način propisan pravilnikom o izradi prosudbe ugroženosti osoba, objekata i prostora. Prije izvedbe tehničke zaštite izrađuje se projektna dokumentacija koja se, uz prethodno sastavljenu prosudbu ugroženosti, sastoji od sigurnosnog elaborata, projektnog zadatka i izvedbenog projekta. Projekt sustava tehničke zaštite izrađuje se za I. – IV. kategoriju objekata i za sve kategorije javnih površina. Ministarstvo daje suglasnost na prosudbe ugroženosti i projektnu dokumentaciju objekata I., II. i III. kategorije i javnih površina I. kategorije te sudjeluje u tehničkim prijemovima ugrađenih elemenata, uređaja i sustava tehničke zaštite za iste kategorije objekata i prostora. Pravni subjekti moraju imati odobrenje MUP-a za obavljanje poslova privatne zaštite i poslova privatne zaštite na javnim površinama. Praćenje javnih površina putem videonadzora dozvoljeno je samo tijelima javne vlasti, pravnim osobama s javnim ovlastima i pravnim osobama koje obavljaju javnu službu, samo ako je propisano zakonom, ako je nužno za izvršenje poslova i zadaća tijela javne vlasti ili radi zaštite života i zdravlja ljudi te imovine.

„Naglašavam sinergiju dionika i integrirani pristup te potrebu za javno-privatnim partnerstvom prvenstveno zbog povećanja razine sigurnosti građana i društva u cjelini te povećanja razine povjerenja tih istih građana u struku i profesionalizam, da primjena tehnike i tehnoloških dostignuća neće ugroziti njihove osobne podatke ili njihovu privatnost, ako se alati i tehnike koriste na ispravan i propisan način pod nadzorom. Uredba o zaštiti osobnih podataka govori kako je potrebno prije obrade detaljno utvrditi njezinu svrhu, istražiti postojanje legitimnih interesa voditelja obrade, a isto tako govori da je legitimni interes zaštita imovine od provala krađe ili vandalizma, incidenti iz prošlosti ili situacije neposredne opasnosti. Upravo zakonskom primjenom regulative i uključivanjem profesionalaca i stručnjaka iz područja tehničke zaštite dolazimo do toga da na jedan integrirani pristup provedemo analize, prosudbe, izradimo sigurnosne elaborate, projektne zadatke, projekt i ostale elemente tehničke zaštite u njezinom životnom ciklusu“, pojašnjava Sikirica.

Nedavno je jedan grad objavio natječaj za nadzor javnih površina s unaprijed definiranom točnom specifikacijom kamere koja im treba, a prethodno, iako zakon to nalaže, nije proveo elemente snimke stanja, analize, prosudbe, elaborata, projektnog zadatka i projekta. Time se samo pokazuje koliko zanemarujemo struku i odgovornost jer na postavljanje kamere na neki stup utječe više elemenata koje jedan profesionalni stručnjak sigurnosti mora uzeti u obzir, od arhitekturnih i tehničkih elemenata do biheviorističkih elemenata temeljenih na iskustvu.

"Profesionalne i stručne ljude treba uključiti odmah na početku i ne preskakati korake jer time dobivamo jeftiniju izvedbu sustava, umjesto optimizacije rješenja za postizanje svrhe zaštite, kvalitetnog sustava i integracije različitih tehnologija", kaže Sikirica.

„Primjenom tehničke zaštite lakše ćemo detektirati trenutak prekršajnog ponašanja ili vandalizma. No, trebamo napraviti snažan preokret u smanjenju straha građana od kamera i povećanju povjerenja. Po meni i ovdje vrijedi onaj dobar slogan MUP-a 'Sigurnost i povjerenje'", zaključuje Sikirica.

Krešimir Pučić

(Članak je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije u okviru Programa poticanja novinarske izvrsnosti)

(Dozvoljeno prenošenje sadržaja uz objavu izvora i autora)